

Zenei naptár

Beethoven-est

Mi lehet a magyarázata annak, hogy *korunk egyik legelső csellóművésze* nem vonz telt házat egy kulturális gócpontban, Szegeden, amikor az időjárás is kegyesen lehetővé teszi az akadálytalan közlekedést? Lehet, hogy a kamarazene műfaja eleve megszűri, megosztja az érdeklődők körét, félreállítva a csak slágerért, csak divatosért, csak fülbemászóért, csak nagyobb hangtömegért lelkesülők jelentősebb csapatát?

Pedig éppen a *Perényi-jelenség* a legalkalmasabb arra, hogy híveket, rajongókat szerezzen egy intímabb műfajnak, hiszen hangja, hangszeres produkciója, a kifejlészhető emberi képességek felső foká tévedhetetlen hatást gyakorol az elemző esztétára éppúgy, mint a hedonista, laikus szépségévezőre. Mert mindannyian küzdünk az anyaggal — magunkkal, környezetünkkel, tevékenységünk tárgyával — ám *Perényi Miklós* zenéje vigasztaló bizonyosság arra, hogy ebben a küzdelemben győzni is lehet. Míg őt hallgatjuk, azonosulhatunk vele. miként a krimik, kalandregények mindig győző, mindig okos, mindig sikeres, elképzelt hőseivel. Másrészt követjük őt és felkelti rétora természet igátságának, amit csak ő tud, míg mi csupán körvonalakban sejtünk. Mandátuma, talentuma révén Beethoven szószóloja, segítők, hogy megismerjük gazdag világunkat, gazdag magunkat, és örüljünk még örömtelen időkben is.

A koncert első darabja az op. 23. hegedűre-zongorára írt a-moll szonáta volt. A testvér: *Perényi Eszter* és partnere, *Szűcs Lóránt* nagy lendülettel indították ezt a „szilaj molltémákat” felsorakoztató zenét. És ez így

is volt rendjén, hiszen ez a darab a Pathetique-szonáta szomszédságában, s a fenyegető süketség első jelei után keletkezett. „... ezerszeresen élni az életet” — írta Beethoven ez idő tájt, s a felfokozott életiramból ebbe a zenébe sürgetés, hajszoltság sugárzott. Helyén volt tehát a fűtött előadás, ám az ellenpontosító nyugalom (a kínálózó helyeken) nem mindig valósult meg. Különösen szembetűnő volt ez akkor, amikor a későbbiekben a két románc (F-dúr és G-dúr) a maga társasági, melázó hangjával szinte kinnálta a megnyugvás, a sugarasabb vidékeken való magafelelt időzés lehetőségeit. Ezeket a művésznek csak részben aknázták ki, ugyanakkor szép perceket szerzett formás építkezésével, elegáns vonókezeléssel.

Szűcs Lóránt jeles zongoristaerényei a románokban feledtetni tudták a zenekar hiányát, az a-moll szonátában vezető tényezővé váltak. *Perényi Miklós* fellépésével az erőviszonyok megváltoztak. A második száma az A-dúr csellós-zongora szonáta volt (op. 69.). *Perényi* példátlan szerénysége sem gátolhatta meg abban, hogy a zenei folyamat feltétlen irányítójá-

vá váljon, hiszen amit ma ő tud a darabról, ennek a szonátának a Beethovenjéről, az elképzelhetetlenül sok, és egyben magával ragadó erejű. Így aztán meg-ejtően szép dialógusokat, hihetetlenül egymásra formált íveket, díszeket és trillákat hallhattunk; felmérhetetlenül gazdag eszköztár birtokában ábrázolták azt a világot, melyben megelőző korok áhítata és jókedve, szertelensége és rendje éppúgy jelen van, mint Beethoven nehezen kiharcolt belső harmóniája, ahol „békés és világító biztonság uralkodik”. Az első tételben kibomló barokkos ív szépségét, a Scherzo porölyös dinamizmusát, az Adagio szünetlő-enyésző vonalait, a befejezés nyugtató arányosságát csak szemelvényként idézem a szonáta élmény-áradatából. Befejezésül és utralálól a D-dúr triót hallottuk (op. 70. No. 1.), ahol mindhárom művész pódiumra lépett, és ahol olyan hangzási egység valósult meg, melyre Beethoven kezdettől fogva törekedett, s ráadásul olyan felfogási, formálási egység, mely mögött joggal érezhettük *Perényi Miklós* egyéniségének kisugárzó jelenlétét. Humán párbeszéd a hangszerek közt, nyugalmas árasztó oktavmenetek a vonósoknál, a zongora olykor orkesztrális, más helyütt már-már zongorán túli (vagy éppen hangja, mely oly jól támasztotta alá a szellemtrió (2. tétel) hangulát, olyan kamarazenei élményt szereztek, ami sokáig emlékezetes marad a szerencsésekben, előrelátókban, jól számítóknak, akik kedestől Beethovennek szentelték.

Meszlényi László

Leopárd kommandó

Szines, szinkronizált NSZK—olasz film. Írta: Roy Nelson. Fényképezte: Péter Baumgartner. Zene: Ennio Morricone és Goran Kuzminac. Rendezte: Anthony M. Dawson. Főbb szereplők: Lewis Collins, Klaus Kinski, Manfred Lehmann, Julio Rodriguez.

Bizonyos idő után az ember mindig eljut egy pontra, amikor úgy véli: most már aztán tényleg nem érheti meglepetés. Iksz mennyiségű tapasztalat birtokában, immáron évtizednyi rendszerességgel nézői tarsolyomban, mozi-viszonylatban egészen mostanáig én is úgy hittem: kommersz, piff-puff, igénytelen, zavaros (magyarán: tökéletesen rossz) filmekkel kapcsolatosan, szerénytelenség nélkül állítva, már minden elképzelhető láttam. Hát most ünnepélyesen kell bejelenteni: ez kérem, nem igaz. Nincs az a rossz film, aminél galámbal az ember ne találkozhatna. Így is lön.

A Leopárd kommandó, miként a cím gyengeelméjűeknek is könnyen fölfogható titokzatossággal, érdekfeszítően sejteti, kalandfilm-féle lenne, amolyan katonai-diverzáns-agyonlövöldözős fajta. Hát kérem: még ennél is rettenetesebb. Partizánfilm, nyugati módra. Ami nem azt jelenti, hogy a keleti partizánfilmek (ugye azért még emlékszünk rájuk?) elsőprő többségben bármiben is felülmúlták volna a remélhetően mindörökké üdvös ismeretlenségben megmaradó Anthony M.



Új film

Dawson művét. Sőt: látványban természetesen még alul is múlták. De csak abban. És a néző elleni merénylet is éppen itt kezdődik. Sok egyéb mellett.

Mert szuperteknika, az persze most is van. Egés és robbanás, gátszakadás, földindulás, minimum húsz helyi konfliktushoz elegendő löszermennyiség, bravúrosan fölbukó halottak futószalagon. Csakhogy amit a délamerikai, gyanúsán aktuálisálni próbáló (Chile?) partizánhítoriáa sematizmusban, primitív hatásadászatban, melodramában, a közepes kalandfilmek gyermekét imitációjában művel, az szerény vélekedésem szerint kártékonyabb a régi jó szocialista sematizmusnál is. Mert most itt mindez holmi szabadságharcos bővlimázzsal leöntött, színes, szélesvásznú, cinemascopé eleganciában jelentkezik. Ami pedig régiben-újban közös, vagyis a nézőt tulajdonképpen lenéző alkotói szemléletmód — az a didaktikus, infantilis „fölfvetés” nevettségességét jóval nehezebben véteti észre nézők széles tömegeivel.

Megérthettük, hogy a nyugati filmgyártás kezdte utánozni a keletit eme borzalmas Magilla Gerilla-produkttal, ám igazán köszönjük szépen. Ennél filmgyűjében, ha már koppintásról van szó, volna jobb tippünk is. Ennyire azért még most sem rossz a helyzet.

D. L.

A szélmalom lakói

Kedden este Szegedre be-
szökött a Rutin. A Tanács-
köztársaság útján suhant
nesztelen, havas lombok
alatt.

Elnézést a profanizáló
Ady-parafrazisért: úgy is fo-
galmazhattam volna, hogy a
Budapesti Nemzeti Színház,
azzal a ténnyel, hogy a sze-
gedi nagyszínházba hozta
az utóbbi fővárosi évadok
egyik igen sikeres produk-
cióját, *Páskándi Géza* A
szélmalom lakói című há-
romfelvonásos „polgári tra-
gédiáját”, nemcsak a nagy-
betűs hivatásos Rutint, de
az igazi, szintűgy nagy- és
pirosbetűs Színházat is a
Tisza-parton vendégszere-
peltette. Mindez pedig meg-
akkor is feltétlen öröm és
üdvözlendő jelenség lenne,
ha semmi további megjegy-
zést nem fűznénk e teltház-
estéhez. De fűzünk.

Elsősorban az, hogy *Páskándi* műve próbált, neves
színpadi szerző alkotása: ő
az az író, aki pontosan ismeri
a színház hatásmechani-
zmusok rendszerét, a dra-
maturgiai követelmények út-
vesztőit, egyáltalán: a jó
drama — lehetőségeit. Mert
rögtvest le kell szögezni, hogy
A szélmalom lakói, láthat-
tuk, nem igazán jó darab,
színpadonlétrendje, lendülete,
ereje az első harmadtól inél-
tőségteljesen bár, de gyakor-
latilag folyamatosan süllyedő.
Katarzisa hiába varni,
pedig jó néhány ziccer lap-
pang már csupán az alap-
helyzetben is. Az 1879-es
szegedi nagy árvíz előestéjén
Kérész Papp Dániel szélmal-
mában fölvonultatott nagy
tabló elrontott életek, mély-
ségesen emberi sorsok örvé-
nyei rajzolják föl a közeig,
majd be is következik katasz-
trófa — az árvíz — nagy, va-
lószínű, mindent elpusztító
örvénye fölé. „Szélmalom ez
a föld is” — mondja-üzenni
Páskándi.

Vámos László feszes, dina-
mikus rendezése a darab
eredendő, zárt, naturalis sta-
tikusságát éppúgy nem ké-
pes föloldani, mint a újabb
örömteli szegedi vonatkozás

A Budapesti Nemzeti Színház vendégjátéka



Sinkovits Imre (Kérész Papp Dániel) és Béres Ilona (Er-
zsébet) A szélmalom lakóiban

— *Varga Mátyás* bravúros,
szuggesztív diszletképe az
egyre bántóbb didaxist, té-
tel-illusztráció sort, a mind-
inkább öncélú, bár roppant
elegáns-rutinos anarchiába
torkolló hangnemet. Olyas-
féle érzése lehetett az em-
bernek a nézőtérben, mintha
ragyogó képzettségű embey-
rek első osztályú, magabiz-
tos rutinjukat tisztességgel
alkalmazván, valami egé-
szén kivételes dolog ígértét
lengették volna meg előt-
tünk, hogy azután rájöj-
jünk: a menyasszony ugyan
valóban szép, mi több, elég
értékes is — de valahogyan,
tud'isten, mégsem az iga-
zi...

A színészi teljesítmények
többségükben persze osztá-
lyon felüliek. Előben látni
akkora színészt, mint *Sinko-
vits Imre*, önmagában rend-
kívüli élmény: egy tömbből

faragott, nagyszerű molnára
nemcsak a primet viszi, de
minden ízében érzéketlen,
eleven, a tökéletességig ki-
dolgozott. *Béres Ilona* Erzsé-
bete hasonlóképpen profes-
zionista alakítás, *Prégitzer
Fruzsina* Annus szerepében
pedig szinte revelációszerű
megy: a jólelkű és szeren-
csétlen molnárlányka szinte
dramaturgiai súlyának több-
szörösére nő általa. Hasonló
lehetősége lett volna, érzé-
sem szerint, a több, kiegé-
sítő funkciót ellátó mellék-
szereplő közül a Mityokot
játszó *Agárdi Gábornak* —
igen nagy kár, hogy időn-
ként „ki-kienged” az immá-
ron kisbetűsnek nevezhető
rutinmegoldások felé. Tet-
szett *Fonyó István* Dófiós
Imréje, ez a makulátlanul
élő, a darab talán leginkább
időtlenítettnek-aktualizál-
nak nevezhető figurája: a
szerencselovag-mivoltot még
önmagának is megmagya-
rázni tudó politikai széika-
kas. S lehet sorolni tovább
— kicsoda névsor —, akiket
most mind itt, a mi színhá-
zunkban lehetett látni: *Há-
mori Ilkó*, *Osztér Sándor*,
Kertész Péter, *Harsányi Gá-
bor*, *Császár Angéla*... Itt
semmi több, csak ennyi tör-
ténik, már elégedettek lehe-
tünk. És szerencsére még ez-
az történt is: csöndben ide-
szökött a Rutin — és jó volt
észrevenni, még így is. Sőt:
talán még tanulni is lehet
belőle.

Damokos László

A folklór mindenkié

Úttörőnéptáncosok találkozója

A Dél-alföldi Néptánc-
nás rendezésében kedden
este a Kisszínházban lép-
tek fel Csongrád megye út-
törő-néptáncsoportjai. A
kétórás nonstop program né-
zőjének több oka is lehetett
az öröme. Először is örül-
hetünk, hogy általános iskol-
ás néptáncosok — vannak.
Nem is kevesen. A vásárhe-
lyi úttörőház, az apátfalvi
művelődési ház csapatai, a
Szeged együttes, az üllési
Fonó utánpótlás csoportja, a
sándorfalvi művelődési ház
és általános iskola, a makói
Maros együttes gyerekcso-
portjai táncoltak ezen az es-
tén, ám természetesen tud-
juk, másutt is, még sok he-
lyen léteznek, működnek is-
kolásokból álló néptáncso-
portok.



Nagy László felvétele

Pádár Géza: Kinn a bárány... a makóiak előadásában

Kétségtelennek tetszik,
hogy a Szeged Táncegyüttes
„kisugárzó hatásának” igen-
csak része van ebben. Éve-
kig egymásra halmozott si-
kereik önmagukban vonz-
erőt jelenthettek, Nagy Al-
bert művészeti vezető és
munkatársai pedig nem ke-
vés szervező- és pedagógiai
munkát végeztek a néptánc-
kultúra terjesztéséért. Az is-
kolások táncos kedve nem
lankad mostanában sem,
amikor pedig sokféle gond-
dal-bajjal megvert az ama-
tőr néptáncmozgalom (akár
a többi művészeti ág). Úgy
tetszik, áldozatos pedagógu-
sok még vannak, s a gye-
rekek szülei is szívesen ve-
szik, ha a csemeték ilyen
szép, test és lélek épülését
egyaránt szolgáló elfoglalt-
ságot találnak. A mozgalom
jövőjét tekintve is bizakod-
hatunk, látva, az utánpótlás
jó utakon jár. Ez a másik
ok az öröme. A kisszínhá-
zi bemutatón egyértelműnek,
egyöntetűnek mutatkozott a
kép: a gyerekeknek auten-
tikus anyagot tanítanak,
nem kell kacsaringókat be-
járniuk, hogy eljussanak
egyszer az eredeti néptán-
cokhoz. Hogy ez milyen
nagy szó, tudja, aki ismeri
a mozgalom történetét. Mi-
óta világ a világ, igen ne-
héz igényesnek, következe-
tesnek, célratarónak ma-
radni, ha ott a csábítás:
gyerek, színpad, tánc —
nosza mutassunk valami bá-
josat, ne idegenkedjünk né-
mi hatásadászattól, kelle-
meskedéstől. Elégedetten ál-
lapíthatjuk meg: ezen a vi-
deken ilyesfajta veszélyek
nem kerülgetik a táncpeda-
gógusokat. Nyilván, mert
megismerték a népművészet-
kutatás eredményeit, és mert
vokoltak: az alapoknál kell
kezdeni a gyerekek tanítá-
sát, ha azt akarjuk, hogy
eleven hatású legyen a nép-
tánc — még sokáig. Hogy a
folklór lehessen — minden-
kié.

S. E.

Ifjúsági tanácskozás

A KISZ előtt álló időszerű
feladatokról tanácskoznak öt
napon át Gyöngyösön az
egyetemek és főiskolák
KISZ-vezetői. A szerdán
megnyílt találkozóon részt
vesznek az ország valameny-
nyi felsőoktatási intézmé-
nyének ifjúsági vezetői.

Az eszmecserén a többi
között előadás hangzik el ar-
ról, hol tart a KISZ XI.
kongresszusán elfogadott
program megvalósítása, mi a
KISZ szerepe a politikai,
gazdasági életben. Az elő-
adásokon, tapasztalatcseré-
ken kívül kulturális rendez-
vényekre is sor kerül: klub-
foglalkozásokat, kötetlen be-
szélgetéseket folytatnak a
február elsején záruló kon-
zultáció résztvevői (MTI)